

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12.50 Din
za inozemstvo 25.—
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 35.

Podružnice:

Maribor, Barvaraka ul. 1.
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čerkov,
zavodu št. 11.842.

Posebna izdaja.

Ljubljana, 2. maja 1923.

Cena 1 Din.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Senzacionalen preobrat v Beogradu

Kralj se brani podpisati radikalno vlado

Beograd, 1. maja. r. Danes dopoldne bi imel biti podpisan ukaz o imenovanju nove vlade. To se pa ni zgodilo. Kralj je podpis ukaza odklonil.

Beograd, 1. maja g. Ob 11. dopoldne je Pašić v predsedništvu vlade sestavil ukaz o imenovanju nove vlade. V zmislu sklepa radikalnega kluba so ostali na svojih mestih vsi stari ministri, iz- vzemši gg. Omerovića, Supila, Perića in Zupanića. Za namestnika ministra trgovine je bil odrejen min. Janković, za namestnika ministra poljoprivreda pa min. Miletić.

Ob pol 12. dopoldne je Pašić odšel v dvor, da predloži kralju ukaz v podpis. Avdijsenja je bila kratka. Pašić se ni vrnil v predsedništvo vlade, temveč je odšel domov. Zatrjuje se, da je po svojem povratku izjavil, da je ukaz že podpisan.

Za peto uro popoldne so bili sklicani novi ministri v predsedništvo vlade, odkoder so se imeli podati v dvor k svečani zaprisegi.

Med zbranimi ministri je nastala konsternacija, ko je prišel Pašić ter naznanil, da ne bo mogoče k prisegi, ker ukaza še ni.

Po mestu se je bliskovito razširila vest, da kralj odklanja imenovanje homogene radikalne vlade.

Ob ¼ 6 je bil Pašić ponovno pozvan v dvor, odkoder se je vrnil ob 7. Ministrom je dejal, da je sedaj stvar v redu, vendar pa se prisega še ne more izvršiti. Ministri, ki so bili vsi vsvečanih oblekah, so se globoko deprimirani razšli.

Ob ¼ 7 je bil kralj nujno telefonskim potom dal pozvan Svetozara Pribičevića, ki se je baš nahajal v demokratskem klubu. Pribičević je takoj odšel v dvor. Kralj ga je čakal v vrtu.

Pol ure kasneje je bil pozvan h kralju tudi Ljuba Davidović. Oba demokratska voditelja sta ostala v dvoru do ¼ 9.

Kakor je Vaš dopisnik avtentično izvedel, jima je kralj izjavil, da ni podpisal ukaza o imenovanju homogene radikalne vlade.

Pribičević in Davidović sta sporočila vladarju soglasni dopoldanski sklep demokratskega kluba, ki odklanja vsaka pogajanja s homogeno radikalno vlado.

Kakor vse kaže, je Pašić z neresničnimi poročili izigral kraljevo voljo, da se sestavi koalicijski kabinet in je pod pretvezo, da demokratski sploh odklanjajo vsako sodelovanje v koaliciji izvalil mandat za sestavo vlade tudi — brez demokratov.

Po avdijseni demokratskih voditeljev je bil ob tričetrt na 9 klican h kralju dr. Ninčić. Njegova avdijsenja je trajala pozno v noč.

Vesti o današnjem preobratu vzbujajo v političnih krogih in v vsej javnosti ogromno senzacijo.

Stališče demokratskega kluba

Beograd, 1. maja r. Dopoldne se je sestal demokratski klub, da razpravlja o nadaljnjem postopanju. G. Davidović je sporočil, da je po izjavah g. Pašića temu poverjena sestava homogene radikalne vlade, ki da noče nadaljevati pogajanj z demokrati. Klub je soglasno sklenil:

«Na eventualni poziv radikalov je treba odločno odgovoriti, da demokratski klub ne stoji v nobena pogajanja s homogeno radikalno vlado. Ako hoče Pašić resno razpolagati z demokrati za sestavo koalicijske vlade, mora poprej demisionirati.»

Izvoljen je bil odbor, obstoječ iz Kumanudija, Šumenkovića in Wilderja, da sestavi historijat o razvoju krize. Ko se je popoldne klub zopet zbral, so nastopili novi dogodki.

Nemški reparacijski predlogi izročeni zaveznikom

Berlin, 2. maja. j. Nota nemške vlade z reparacijskimi predlogi je izgotovljena. Besedilo je bilo sinoči razposlano nemškim poslanikom v Parizu, Londonu, Rimu in Tokiju z nalogom, da jo izročijo danes dopoldne zaveznikom vladam. O vsebini note bo v svrhu informacije službeno obveščeni tudi vladi Zedinjenih držav.

Danes popoldne se objavi nota v Berlinu.

Monakovčani v Zagrebu

Wacker : Gradjanski 0 : 0.

Zagreb, 1. maja. d. Danes popoldne se je vršila na igrišču Concordije na Tratinski cesti tekma med monakovskim «Wackrom» in «Gradjanskim». Obisk je bil sijajen, vse vstopnice razprodane. Tekma je bila ena najlepših in najbolj, kar so jih kdaj igrali v Jugoslaviji. Oba tekmeča sta si bila enakovredna, igrala sta skoz in skoz. ~~tekma~~

Maršal Foch v Varšavi

Varšava, 2. maja. j. Maršal Foch je prispel danes ob 4. popoldne v Varšavo. Na meji ga je sprejel in pozdravil vojni minister. Na vseh postajah do Varšave so ga pozdravljali zastopniki oblastev in Sokola. Na kolodvoru sta ga sprejela ministrski predsednik Sykorski in maršal Pilsudski. Kmalu nato je odšel v ministrsko predsedstvo. Ljudstvo ga je navdušeno pozdravljalo.

Dunaj, 2. maja. 1. Maršal Foch je včeraj inkognito dospel semkaj. Sprejeli so ga samo francoski diplomatski zastopniki. Na francoskem poslaništvu pa so ga vpričo poslanika Lefevra - Pontalisa pozdravila zastopstva avstrijske vlade, diplomatskega zbora in vojaških misij. Zvečer se je odpeljal v Varšavo, kjer bo, kakor zatrjujejo tukajšnji listi, skušal doseči zblizanje med Poljsko in Češkoslovaško v svrhu, da se tudi Poljska priključi Mali antanti. Dalje ima Fochov obisk v Varšavi svrhu študiranja poljske vojaške zadeve za eventualnost kakšnega napada s strani Rusije.

GROF BETHLEN V PARIZU.

Pariz, 2. maja. j. Predsednik Poincaré je sprejel madžarskega ministrskega predsednika grofa Bethlena in finančnega ministra Kallaya. Grof Bethlen je izrazil svoje zadovoljstvo nad prijaznim sprejemom pri Poincareju in mu obrazložil finančni položaj Madžarske.

Bombe v Trstu

Trst, 2. maja. 1. Proslava 1. maja v Trstu je bila popolnoma v znamenju fašistovske ere. Delavstvo ni smelo praznovati in se je zato skoro po vseh važnih podjetjih delalo kakor običajno. Policija je zaplenila majsko številko «Lavatorator», ki so jo potem fašisti sežigali po ulicah. Mesto je imelo obličje, kakor ob normalnih delavnikih. Pač pa je bilo okoli polnoči na raznih krajih mesta vrženih sedem bomb, ki so povzročile nekoliko zmešnjave med pasanti, vendar pa je bila ranjena samo ena ženska in še ta lahko. Aretirana sta bila kot sumljiva dva mladeniča.

XII. BOLŠEVIŠKI KONGRES

Moskva, 2. maja. 1. Zadnjega aprila se je končal XII. kongres ruske komunistične stranke, na katerem je bil izvoljen nov centralni odbor stranke, ki sestoji iz 40 članov, med katerimi so Buharin, Džardžinski, Zinovjev, Kalenin, Kamenjev, Ljening, Radek, Trockij in Haritonov. Kongres je največ razpravljal o sovjetskem državnem monopolu na zunanjo trgovino in o vzpostavitvi ruske industrije.

mška reparacijska nota izročena zaveznikom

NEMŠKE PONUDBE. — FRANCIJA JIH ODKLANJA.

2. maja. j. Spomenica z nemškaracijskimi predlogi je bila lobrena od ministrskih prednemških držav in nato še si- očena nemškim poslanikom v Bruslju, Parizu, Rimu in so jo tekom današnjega do- izročili zaveznikom vladam. Informacije je bila nota isto- ročena tudi vladi Zedinjenih Washingtonu.

opoldne je sprejel zunanji novinarje, katerim je sporo- lo nemške spomenice.

2. maja. Nemško noto je iz- ški odpravnik poslov v prvih skih urah na Quai d'Orsayu. Izgovora je dobil nemški od- vtis, da smatrajo na franco- anjem uradu noto za nespre- V istem smislu se je izrazil m ministrski predsednik ki je izjavil, da bo o noti il ministrski svet.

u je bila izročena nemška dne, v Londonu ob 2. popol- Rimu je sprejel Mussolini i se je z nemškim poslanikom al dalj časa. Baje smatra a vlada noto za pripravno, njeni podlagi obnove repa- pogajanja.

2. maja. s. V svoji noti pou- ška vlada, da je mogoče vsa ki se tičejo obnove razruše- in zasedbe ruškega ozemlja medsebojnem sporazumu. Za- uhrja je odgovorila Nemčija s odporom. Nemška vlada iskro- se napravi konec položaju, ki ak dan ostrejši. Vseled tega se a, da napravi še en poizkus v ne da bi pri tem opustila svo- stališče in prenehala s pasiv- rom, ki ga bo nadaljevala, do- protipogodbno zasedeno ruhr lje izpraznjeno in ne bodo raz- orenju zopet urejene. Kljub do- v zadnjih mesecih je Nemčija pripravljena dati za reparacije je v njeni moči. Njen predlog

ne obveznosti Nemčije na fi- in stvarnih dajstvah po dolo- ajske pogodbe se določijo na d zlatih mark, od katerih jih čija 20 plačati do 1. julija 1927 5 do 1. julija 1929 in ostalih

5 do 1. julija 1931 in sicer tako, da do- bi na mednarodnem denarnem trgu po- trebna posojila. S podpisom prvih 20 mi- liard je treba takoj pričeti. V koliko- teh 20 milijard ne bi bilo mogoče zbra- ti do 1. julija 1927, jih bo Nemčija obre- stovala s 5 odstotki in amortizirala z 1 odstotkom.

Nemčija bo istočasno vršila tudi stvar- ne dajstve, o čijih si pridržuje natanč- nejše pogodbe. Prepričana je, da mora vsak, ki objektivno vpošteva dosežanje velike žrtve Nemčije uvideti, da je te največ, kar je mogla ponuditi. Če na- sprotna stran ni tega mnenja, potem predlaga nemška vlada, da se odstopi re- paracijski problem politično nezavisni mednarodni komisiji. Pripravljena je, da ti za ponudeno dajstve posebne garan- cije. Poleg tega je pripravljena s prime- nimi odredbami skrbeti, da bo celokup- no nemško gospodarstvo sodelovalo po zavarovanju posojil.

Da se pospeši mir v Evropi v skup- nem gospodarskem delu in ustvari na- ravna gospodarska zveza med produk- cijo in porabo, naj se zasuaga s privat- nimi gospodarskimi pogodbami izmenja- va za življenje važnega blaga med ude- leženimi državami. Semkaj spadajo pred- vsem trajne pogodbe glede dobave pre- moga in koka.

Nota naposled predlaga, da se na pod- lagi teh izvajanj prične takoj s pogaja- nji. Izhodišče pogajanj mora ostati po- goj, da se ustvari čimprej status quo ante. Treba je izprazniti zasedeno ozem- lje, vpostaviti v Porenju položaj kakor je predviden v mirovni pogodbi, izpusti- ti aretirane iz zaporov in povrniti igna- nim njihove domove in položaje.

KRUPP ARETIRAN.

Curli, 2. maja. 1. Včeraj je dospel v Essen tovarnar Krupp pl. Bohlen-Hohl- bach, ki ga je tja povabilo francosko preiskovalno sodišče. Med zaslišanjem je sodnik Kruppa aretirat in sedaj se bo moral obenem z dvema svojima ravna- teljema — dva sta bila nedavno izpušče- na — zagovarjati pred francoskim voj- nim sodiščem v Werdenu zaradi ogro- ženja varnosti zasedenih čet in zaradi kršenja javnega reda v Porenju. V pri- meru obsodbe v smislu prve obtožbe se bo ta obsodba glasila na smrt, drugače pa na 5 let ječe ali 10 milijonov globe.

LEN ATENTAT V GORICI.

1. 2. maja. 1. Ko je tajnik trgo- vnice dr. Gasperiz dne 1. t. m. zjutraj korakal iz pisarne do- je srečal neki komunist, ki ga il, ali je prijatelj stotnika Go- mu je Gasperiz to potrdil, ga nec ustrelil v prsi in ga težko speriz se je privlekel še do bol- pa ga je zavest zapustila.

akcijski odbor ih nameščencev

9. in 30. aprila se je vršila v Beogradu konferenca zastopnikov or- ganizacij državnih nameščencev in železničarjev iz vse države.

Na podlagi poročil delegatov iz po- sameznih pokrajin je konferenca skle- nila:

1.) Akcija, zamišljena v Sloveniji za 5. maja, se odgodi, ker se delegati ostalih pokrajin z njo trenutno ne stri- njajo.

2.) Dne 5. maja zvečer ali 6. maja dopoldne naj se vrše v vseh večjih krajih informativni shodi, na katerih se obrazloži sedanji položaj.

3.) Centralnemu odboru železničar- skih organizacij se nalaga dolžnost, da osnuje v Beogradu takoj centralni akcijski odbor, ki naj obstoji iz za- stopnikov vseh onih strokovnih or- ganizacij državnih nameščencev, želez- ničarjev in vpokojenecv, ki na to pri- stanejo.

4.) Ravno tako se morajo takoj osnovati v vseh pokrajinah pokrajins- ki akcijski odbori in akcijski podob- ori, s katerimi mora ineti Centralni akcijski odbor stalne stike.

5.) Najkasneje tri dni po sestavi vlade predloži Centralni akcijski od- bor sprejete resolucije vladi.

6.) Najkasneje 10 dni po predaji re- solucije vladi skliče Centralni akcijski odbor delegate vseh pokrajinskih od- borov, ki določijo z njim dan in način bodoče akcije.

Akcijski odbor državnih nameščencev, železničarjev in vpokojencev.

POGODBA CHESTER PODPISANA.

Carigrad, 2. maja. 1. Včeraj je bila tu podpisana znana pogodba z ameriško finančno skupino Chester glede koncesij za konstrukcijo železniške mreže v Ana- tolliji. Podpis pogodbe bo najbrž usodno vplival na rezultate lausanske konfe- rence.

NOVI NAPORI MAKEDONSTVUJUŠČIH.

Beograd, 2. maja. r. «Novosti» pri- našajo brzojavko iz Sofije, da se v Custendilu in okolici že nekoliko dn opažajo tajne priprave četašev, ki ho- čejo izvesti akcijo, da vržejo vlado Stambolijskega. Vršila se je seja ko- mitaških vodij, na kateri so bile dolo- čene osebe, ki naj izvršijo atentat na Stambolijskega in njegove ministre.

ZNIŽANJE BRZOJAVNIH TARIF V ITALIJI.

Rim, 2. maja. 1. Na včerajšnji seji ministrskega sveta se je sklenilo znižat brzojavne in telefonske tarife ter začas- no ukiniti davek na sladkor.

Inozemske borze

2. maja.

Curli: Berlin 0.0178, Newyork 553.50 London 25.69, Pariz 34.37, Milan 27.12 Praga 16.475, Budimpešta 0.105, Beograd 5.75, Sofija 4.20, Varšava 0.0120.

Trst: Beograd 21.40 — 21.60, Pariz 137.25 — 137.75, London 94.50 — 94.70 Newyork 20.30 — 20.40, Curli 368 — 370, Praga 60.50 — 60.75, dinariji 21.75 — 22.25, dolarji 20.25 — 20.35.

Dunaj: Berlin 2.40, Newyork 71.100 Praga 2180, Beograd 740, Milan 3490 Curli 12.900, dolarji 70.850, lire 3460 dinariji 723.

Praga: Newyork 34.30, Beograd 35.72 Milan 168, Curli 610.

Berlin: Newyork 32.500, London 150.000, Pariz 2150, Milan 15.75, Curli 5800.

Newyork: Berlin 0.29%, Curli 18.07 Praga 297.50, London 4637/8, Pariz 663 Milan 489, Dunaj 141/4, Budimpešta 1.85 Beograd 104.

Dolžnik: včeraj, d. d. v. Ljubljani.

nil kroglice kienkalcem. vendar je m- ile na svetu, ki bi mogla ta hip po- lačiti elementarni pokret javnih na- meščencev brez razlike kategorij.

Ze pet mesecev so radikalci na vla- sti. Ko so razgnali bivšo narodno skupščino, so bili demokratski ravno iz- njih izsilili, da je imelo gmotno vpra- šanje nameščenstva priti na odločitev. Zdanj ko se je sestala nova skupščina, je vsak izgovor nemogoč. Poslov- nik daje mnogo možnosti, da se stvar vzame nujno v pretres. Le volje je treba.

Mi vemo, da te volje v radikalno- klerikalni koaliciji ni. Ona zvišuje cene živil, a ne upošteva, kaj sledi iz tega glede fiksno nastavljenih.

Zato je potreben pritisk. Urad- ništvo ima prav, če trdi, da ta pritisk ni obrnjen proti državi. Nasprotno, on je v njenem vidnem interesu. Priti mora, a škoda bo tem manjša, čim prej se vlada vda in stori svojo dolž- nost.

PRVE BLOKAŠKO-RADIKALSKE KUPCIJE?

Beograd, 2. maja. r. Današnji «Bal- kan» piše: V Beogradu se že nekol- ko dni nahaja predsednik Hrvatske eskomptne banke, ki v največji tajno- sti ustvarja finančno skupino za eks- ploatiranje državnega posestva Belje za daljšo dobo. Ta zastopnik zagreb- skih bank je konferiral z nekaterimi ministri, o katerih se vé, da imajo vpliv glede izvedbe te namere.